

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Znaczenie i potrzeba utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu kępińskiego

Raport końcowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Spis treści

Wstęp	3
I. Metodologia	4
1. Cele badawcze	4
2. Metody i techniki badawcze	4
3. Podstawowe pojęcia	5
II. Analiza dokumentów	6
1. Ekonomia społeczna a prawo, strategie i programy obowiązujące w Polsce	6
2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych	8
2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych	8
2.2. Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych	13
Podsumowanie	16
III. Ekonomia społeczna na terenie powiatu kępińskiego	18
1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie powiatu kępińskiego	18
2. Czynniki ekonomii społecznej jako wskaźniki kierunku rozwoju sektora ekonomii społecznej	19
2.1. Czynniki wewnętrzne	19
2.2. Podmioty otoczenia PES	20
2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza	24
Podsumowanie	25
IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej	26
1. Spodziewane rezultaty	26
2. Forma i realizacja Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej	27
Podsumowanie	29
Rekomendacje	31

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Wstęp

Ekonomia społeczna jeszcze kilkanaście lat wcześniej była mało mówiącym pojęciem pojawiającym się co jakiś czas przy okazji rozmów na temat wykluczenia społecznego, integracji społecznej i włączania społecznego. Dziś, dzięki przyjętej polityce Unii Europejskiej wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zaangażowaniu przedstawicieli sektora obywatelskiego, ekonomia społeczna zyskuje coraz większe znaczenie. W 2014 roku uchwalony został Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2014-2020, opisujący planowane działania w celu wzmocnienia tego sektora. Celem strategicznym Programu jest założenie, by do 2020 roku podmioty ekonomii społecznej stały się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczały usług użyteczności publicznej we wspólnotach samorządowych. W strategiczne założenia KPRES wpisuje się Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020, który jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi realizuje szereg działań wspierających rozwój ekonomii społecznej w subregionie kaliskim, w tym na terenie powiatu kępińskiego. Jednym z działań, mającym zapewnić wsparcie istniejącym przedsiębiorstwom ekonomii społecznej oraz ogólny rozwój ekonomii społecznej, są badania prowadzone w kierunku rozpoznania znaczenia i potrzeby utworzenia lokalnej strategii dotyczącej ekonomii społecznej.

Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej będąca przedmiotem badań, rozumiana powinna być jako perspektywiczny plan, który określa strategiczne cele rozwoju ekonomii społecznej, wytycza kierunki działań oraz wskazuje środki finansowe i ich źródła niezbędne do realizacji przyjętych celów i zadań. Platformą prac prowadzących do utworzenia strategii byłoby partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w powiecie kępińskim, którego założeniem jest realizowanie zobowiązań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie.

Niniejszy raport składa się z czterech części. Pierwsza dotyczy metodologii badań, opisuje przyjęte cele badawcze, wykorzystywane metody i techniki oraz próbę badawczą. Dodatkowo przedstawia definicje oraz wyjaśnia pojęcia wykorzystywane w raporcie. Druga część zawiera wyniki analizy dokumentów *desk research* programów i strategii obowiązujących w Polsce, w podziale na szczebel krajowy, regionalny, powiatowy i gminny. Trzeci rozdział opisuje stan ekonomii społecznej w powiecie kępińskim oraz czynniki ją kształtujące. Czwarty przedstawia oczekiwania przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej i jego otoczenia wobec Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dotyczą one kwestii formalnych i organizacyjnych, związanych z tworzeniem już samej strategii.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

I. Metodologia

1. Cele badawcze

Głównym celem badawczym, który przyświecał tym badaniom, była odpowiedź na pytanie czy na terenie powiatu kępińskiego pojawia się zapotrzebowanie na utworzenie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz, w przypadku pozytywnej odpowiedzi, jakie są oczekiwania wobec tego dokumentu. Cele szczegółowe obejmowały:

- a) nawiązania do ekonomii społecznej w strategiach, programach Starostwa Powiatowego i Urzędu Miasta;
- b) diagnozę stanu rozwoju ekonomii społecznej na terenie powiatu kępińskiego;
- c) diagnozę czynników determinujących rozwój ekonomii społecznej na terenie powiatu kępińskiego;
- d) zapotrzebowanie ze strony PES, jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta oraz jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego na powstanie Strategii;
- e) oczekiwania względem Strategii;
- f) poznanie gotowości do współpracy i współtworzenia Strategii.

2. Metody i techniki badawcze

W przeprowadzanych badaniach wykorzystane zostały dwie techniki pozyskiwania danych. Pierwszą z nich jest analiza danych zastanych (*desk research*).

Przeprowadzona została analiza jakościowa. Szczególną uwagę zwracano na to, czy w dokumentach są zapisy dotyczące ekonomii społecznej, lub czy jest mowa o celach, nie nawiązujących wprost do ekonomii społecznej, jednak stanowiących dla niej potencjalny obszar działań.

Drugą techniką pozyskiwania informacji był wywiad pogłębiony IDI (*In-Depth Interview*). Rozmówcami wywiadów byli:

- Prezes Spółdzielni Socjalnej „Szansa”
- Członek Zarządu Spółdzielni socjalnej „Jaśmin”
- Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kępnie
- Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

W części analitycznej, omawiającej wyniki badań, w celu zachowania anonimowości cytowane wypowiedzi nie będą wskazywały na autora, będzie to miało miejsce jedynie w przypadku, gdy poznanie pełnionej przez rozmówcę funkcji będzie konieczne dla zrozumienia kontekstu wypowiedzi.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

3. Podstawowe pojęcia

Przez lata pojęcie ekonomii społecznej było jednym z bardziej dyskusyjnych terminów w Polsce. Wątpliwości związane ze sporem definicyjnym ustały po pojawieniu się Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W wyniku prac Zespołu i dyskusji w środowisku organizacji obywatelskich wypracowano polską definicję ekonomii społecznej. W niniejszym raporcie przyjęto rozumienie definicji zawartych w KPRES. **Ekonomia społeczna** rozumiana jest jako:

„Sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych, użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.”¹

Według przyjętej definicji w sferze ekonomii społecznej działają **podmioty ekonomii społecznej**, należące do czterech głównych grup:

- a) przedsiębiorstwa społeczne, będące fundamentem ekonomii społecznej;
- b) podmioty reintegracyjne, służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej;
- c) podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną i zatrudniają pracowników, choć ich aktywność nie jest oparta na ryzyku ekonomicznym. Są to organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego; podmioty te mogą stać się przedsiębiorstwami społecznymi, o ile podejmą działalność gospodarczą w pewnym zakresie, podejmując również zobowiązania statutowe odnośnie do dystrybucji zysku;
- d) podmioty sfery gospodarczej, które tworzone były w związku z realizacją celu społecznego bądź, dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej. Są to podmioty, które nie posiadają wszystkich cech przedsiębiorstwa społecznego. Grupę tę można podzielić na cztery podgrupy:
 - organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych,
 - Zakłady Aktywności Zawodowej,
 - spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie,
 - pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym.²

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej s.15.

² Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, s.15.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

II. Analiza dokumentów

Diagnoza miejsca, które jest przypisane ekonomii społecznej w strategicznym zarządzaniu gminą i powiatem wymagała przeprowadzenia szczegółowej analizy dokumentów, które bezpośrednio czy też pośrednio do niej nawiązują. Pierwsza część przedstawia strategię i programy na szczeblu krajowym oraz ustawy, które stanowią kontekst i tło wszelkich działań związanych z tworzeniem ekonomii społecznej w Polsce. Szczegółową analizę dokumentów strategicznych przeprowadzono na szczeblu regionalnym, powiatowym oraz gminnym. Ta część badań pozwoliła stwierdzić, w jakim stopniu przy rozwiązywaniu problemów społecznych, wykorzystywane są instrumenty ekonomii społecznej oraz jaka część działań strategicznych ma celu na wspieranie tego sektora.

1. Ekonomia społeczna a prawo, strategię i programy obowiązujące w Polsce

Ekonomia społeczna, ze względu na swoje cele i funkcję, staje się nowym sojusznikiem władz publicznych w zwalczaniu wykluczenia społecznego.³ Dowodem tego są liczne odwołania do ekonomii społecznej w nowopowstających krajowych strategiach i programach, a także powstanie długo oczekiwanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Prawo, strategię i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce
<ul style="list-style-type: none">Dokumenty strategiczne uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS)
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)
Strategia Rozwoju Regionalnego (SRR)
<ul style="list-style-type: none">Programy uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (KPPUiWS)
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)
Program Operacyjny Wiedza-Edukacja-Rozwój (PO WER)
Regionalne Programy Operacyjne (RPO)
<ul style="list-style-type: none">Ustawodawstwo uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Ustawa o pomocy społecznej
Ustawa o zatrudnieniu socjalnym
Ustawa o spółdzielniach socjalnych
Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego
Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

³ Magdalena Pakora „Ekonomia społeczna w polityce przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce” w: Ekonomia Społeczna nr2/2014.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Tabela 1 .Prawo, strategie i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce.

Aktywizacja poprzez pracę została „zaprogramowana” na poziomie Unii Europejskiej w strategii na rzecz zatrudnienia oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wyeksponowano ją także m.in. w Agendzie Społecznej z 2000 r. oraz w Odnowionej Agendzie Społecznej z 2008 r.

W programowanych działaniach, za wspólnotowymi dokumentami, pojawiała się kwestia sięgnięcia po potencjał rozwiązań aktywizujących, niosących wartość dodaną dla osób zagrożonych społecznie, a w szerszym wymiarze dla całego społeczeństwa. Wśród nich szczególne miejsce przyznano przedsiębiorstwom społecznym. Co istotne, ich znaczenie podkreśla się nie tylko we wzmacnianiu spójności społecznej, ale również w aspekcie świadczenia usług użyteczności publicznej oraz kreowania kapitału społecznego.⁴ Włączenie ekonomii społecznej w działania na rzecz ograniczania wykluczenia społecznego znalazło swoje odzwierciedlenie również w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. W celu odnoszącym się do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne wskazano, jako jeden z priorytetów, wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

W Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego kwestię poprawy sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ujęto już na poziomie celu szczegółowego. Podobnie jak we wcześniej wspomnianych dokumentach, tak i tu, podkreśla się fundamentalne znaczenie aktywności zawodowej dla podnoszenia spójności społecznej oraz konieczność rozwijania innowacyjnych form pomocy osobom zagrożonym lub wykluczonym społecznie, w tym w formule przedsiębiorczości społecznej.⁵

W Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu ekonomia społeczna została wkomponowana w działania przewidziane aż w pięciu z sześciu założonych priorytetów. Polityka ograniczania wykluczenia społecznego angażuje już nie tylko służby publiczne, ale stara się realizować zaprogramowane działania w sposób partycypacyjny. W podobnej roli podmioty ekonomii społecznej upatrywane są w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dokument ten ma nie tylko wspierać rozwój ekonomii społecznej i działających na jej polu przedsiębiorstw, ale również stanowi on swego rodzaju katalog interwencji, które mają służyć realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego w zakresie włączenia społecznego.

Realizacja Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej wymaga szeregu działań o wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, realizowanych przez wielu partnerów w ramach administracji publicznej oraz partnerstwa publiczno-społecznego. Istotnym elementem jest skorelowanie działań o charakterze krajowym z działaniami realizowanymi w regionach. Na poziomie krajowym realizowanych jest szereg działań o charakterze legislacyjnym, przygotowującym otoczenie

⁴ Strategia Rozwoju Kraju 2020, s.26.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, s.40.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

prawne, ponadto szereg działań organizacyjnych w zakresie koordynowania publicznych polityk administracji rządowej. Jednakże duża część kierunków interwencji publicznej powinna być realizowana w województwach i samorządach.

2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych

W rozdziale tym przedstawione są wyniki analizy dokumentów strategicznych i programów na szczeblu regionalnym, powiatowym i gminnym. Celem przeprowadzonej analizy było zbadanie tego, jak postrzegana jest ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów oraz jaka przypisywana jest jej wartość. W badaniu przyjęto założenie, że dosłowne nawiązywanie w dokumentacji samorządów do ekonomii społecznej świadczy o jej znajomości i świadomości, jak istotną rolę odgrywa w walce z wykluczeniem społecznym.

2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych

Analizie zostały poddane następujące dokumenty regionalne:

- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020,
- Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
- Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2020,
- Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017.

Wszystkie cztery dokumenty w całości, bądź też w części, opisują działania mające na celu walkę z marginalizacją, wykluczeniem społecznym oraz działania wspierające zatrudnienie w regionie, co w naturalny sposób odwołuje się do istoty ekonomii społecznej.

a) Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020

Pod koniec grudnia 2012 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił zaktualizowaną „Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”. Tym samym zakończony został proces aktualizacji strategicznego dla Wielkopolski dokumentu, który od 2005 roku tworzył podstawę programów, działań i projektów na rzecz rozwoju województwa.

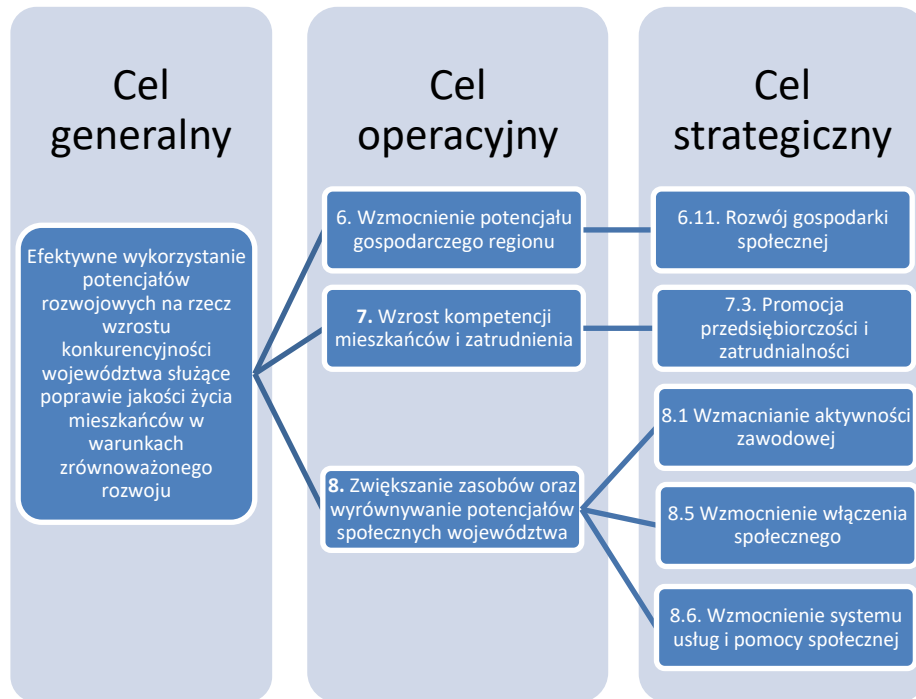
W czasie, gdy aktualizacja strategii była uchwalana, nie było jeszcze Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej ani Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a sama ekonomia społeczna nie była jeszcze tak popularna. Jednak w SRWW pojawiają się nawiązania do ekonomii społecznej, która określana jest gospodarką społeczną. Poza jej obecnością w planie strategicznym, który jest najważniejszą częścią strategii, nawiązania do niej pojawiają się również w diagnozie gospodarki i otoczenia, sfery społecznej oraz w analizie SWOT. Opisywana jest ona jak ważny instrument rozwiązywania problemów społecznych, który należy umacniać, między innymi poprzez budowanie wielosektorowych partnerstw.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Na dziewięć celów strategicznych aż trzy realizowane są poprzez działania odnoszące się do ekonomii społecznej. Ze względu na fakt, że znaczna część dokumentu odnosi się do infrastruktury, spójności komunikacyjnej oraz środowiska, rola jaka przypisywana jest ekonomii społecznej jest stosunkowo duża.

Rysunek 1. Cele strategiczne dot. ekonomii społecznej w Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020.

Potencjał jaki niesie za sobą ekonomia społeczna został dostrzeżony w SRWW, czego dowodem jest znacząca rola, jaka została jej przypisana w promocji przedsiębiorczości, wzmacnianiu aktywności zawodowej, włączenia zawodowego oraz systemu usług i pomocy społecznej.

b) Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie jest Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego obowiązująca od 2010 roku. Dokument ten, wyznacza priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej.

W dokumencie pojawiają się trzy bezpośrednie odniesienia do ekonomii społecznej. W opisie profilu socjodemograficznego województwa wielkopolskiego zauważono, jak istotną rolę odgrywa ekonomia społeczna na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego. Podsumowany został również stan ekonomii społecznej w roku 2009. Kolejnym miejscem, gdzie wspomniana została ekonomia społeczna była analiza SWOT. Określona ona została jako silna strona w potencjale wewnętrznym.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Trzecie bezpośrednie odwołanie się do ekonomii społecznej, pojawia się w Programie Wzorcowym Dla Gmin i Powiatów, w którym to planuje się tworzenie zakładów aktywizacji zawodowej. Dodatkowo ekonomia społeczna została opisana w aneksie nr 4 „Profile socjodemograficzne Województwa Wielkopolskiego” stanowiącym załącznik do Strategii.

Analizując cele operacyjne i przypisane im zadania, zauważyć można, że pomimo świadomości jak ważna jest ekonomia społeczna, na co wskazuje diagnoza oraz miejsce w analizie SWOT, nie została ona ujęta wprost w planowanych działaniach strategicznych. Zapisanych zostało za to wiele celów, do których posłużyć mogłyby instrumenty ekonomii społecznej.

W Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego potencjał, który niesie za sobą ekonomia społeczna, nie został włączony w planowane programy ani działania strategiczne. Ma to jednak poważne uzasadnienie. W roku 2010, kiedy to powstawał dokument, problemy społeczne, które dotyczyły mieszkańców Wielkopolski były zupełnie inne, jak chociażby wysokie bezrobocie, planowane działania i programy ukierunkowane były na inne grupy społeczne. Po drugie, ekonomia społeczna wciąż jeszcze nie była tak popularnym środkiem do walki z wykluczeniem społecznym. Stąd też tak mała jego rola w strategicznym zarządzaniu regionem. Warto jednak zwrócić uwagę, że do realizacji niektórych celów wykorzystywane są działania związane ze wspieraniem przedsięwzięć gospodarczych podejmowanych przez niepełnosprawnych. W obecnej sytuacji uzasadnione wydaje się powołanie dokumentu, który w sposób komplementarny wobec SPS WW ujmowałby problematykę ekonomii społecznej.

c) Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2022

Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES) w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2022 jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. RPRES został opracowany przez Zespół ekonomii społecznej w ROPS przy współpracy z przedstawicielami organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, instytucji pomocy społecznej i uczelni. Dokument ten diagnozuje kondycję ekonomii społecznej w regionie oraz wskazuje ścieżki jej rozwoju. Wyraźnie określa istotną rolę ekonomii społecznej w regionie jako narzędzia, które tworzy aktywną politykę społeczną. Zapisy RPRES wpisują się w politykę wspierania ekonomii społecznej na poziomie krajowym poprzez spójność z opracowywanym Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

W 2015 roku przeprowadzona została aktualizacja Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele ROPS w Poznaniu, OWES z terenu województwa wielkopolskiego oraz przedstawiciele PES. Zakres wprowadzonych zmian dotyczył uaktualnienia diagnozy, układu celów i rezultatów oraz wypracowania bardziej szczegółowej koncepcji działań niezbędnych do osiągnięcia celów i rezultatów.

Kluczowym problemem, na który odpowiedzią ma być RPRES, jest zbyt niski udział PES w rynku pracy, dostarczaniu usług użyteczności publicznej oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Zdiagnozowany problem spowodowany jest:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- zbyt małą liczbą trwałych miejsc pracy w PES,
- zbyt małą skutecznością działań integracyjnych PES,
- zbyt małą skalą pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy,
- niedostatecznie sprawnie funkcjonującym systemem koordynacji ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Strategicznym celem Programu jest zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społecznozawodowej i dostarczaniu usług użyteczności publicznej.

Konstrukcja logiczna Programu bazuje na strukturze diagnozy. Zakłada się, że dla zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych, niezbędne jest podjęcie szeregu działań, które prezentowane są w poniższej tabeli.

Priorytet I Zwiększenie liczby miejsc pracy w PES
Działanie I.1 Wzmacnianie potencjału wewnętrznego PES
Działanie I.2 Stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy w PES
Działanie I.3 Zwiększanie udziału osób w najtrudniejszej sytuacji wśród klientów OWES oraz wśród pracowników PES
Działanie I.4 Poprawa skuteczności i efektywności systemu wsparcia ekonomii społecznej
Działanie I.5 Zwiększenie skali współpracy PES z JST i biznesem
Priorytet II Poprawa skuteczności i efektywności działań integracyjnych PES
Działanie II.1 Poprawa jakości usług reintegracji społeczno-zawodowej
Działanie II.2 Poprawa dostępu do usług reintegracyjnych
Działanie II.3 Wzmacnianie lokalnych powiązań
Priorytet III Upowszechnienie w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej
Działanie III.1 Zwiększenie obecności ekonomii społecznej w przestrzeni publicznej
Działanie III.2 Włączenie tematyki ekonomii społecznej do edukacji formalnej
Priorytet IV Lepsza koordynacja działań na poziomie regionalnym
Działanie IV.1 Doskonalenie mechanizmów koordynacji
Działanie IV.2 Wzmocnienie kompetencji ROPS
Działanie IV.3 Rozwój systemu monitorowania i oceny polityki wsparcia ekonomii społecznej

Tabela 2 Tabela priorytetów i działań RPRES w województwie wielkopolskim.

Osiągnięcie założonych rezultatów wymaga przede wszystkim skoordynowanych, spójnych i kompleksowych działań, które będą prowadzone systemowo. W tym rozumieniu koordynacja oznacza wyznaczanie wizji i kierunków strategicznych działań i rezultatów oraz poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań i narzędzi. Z pewnością nowe i innowacyjne w województwie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

wielkopolskim byłoby powstanie Gminnej Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. W pełnej spójności działań z istniejącymi strategiami realizowałaby ona obrane kierunki działań i nadawała nowe, dostosowane do lokalnych potrzeb i sytuacji społeczno-gospodarczej.

d) Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017

Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Wielkopolskim na 2017 rok stanowi uszczegółowienie działań zapisanych w Strategii Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014–2020. Składa się z trzech priorytetów:

1. wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców,
2. inwestycje w edukację i kształcenie ustawiczne,
3. integracja społeczna i walka z ubóstwem.

Podmioty ekonomii społecznej są bezpośrednimi adresatami zadania „Wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy”, priorytetu „Wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców”. W ramach tego zadania ROPS odpowiedzialny jest za dofinansowanie kosztów działania ZAZ w roku 2017 ze środków PFRON będących w dyspozycji SWW w kwocie 7 844 000,00 zł oraz ze środków budżetu SWW w kwocie 871 744,00 zł. Również w ramach tego zadania ROPS jest odpowiedzialny za prowadzenie czterech projektów konkursowych WRPO2014+ działania 7.1. Aktywna integracja Poddziałania 7.1.2. Aktywna integracja. W ramach projektów przewiduje się podjęcie działań w obszarze integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia poprzez wykorzystanie instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej oraz działań o charakterze środowiskowym. Budżet poszczególnych projektów wynosi:

- projekt „Aktywna integracja w powiecie złotowskim” - 1 443 822,00 zł,
- projekt „Sieć dobrego wsparcia” - 3 397 135,08 zł,
- projekt „Rozwój Usług Aktywnej Integracji w Subregionie Kaliskim” - 2 699 624,43 zł,
- projekt „Na ścieżce reintegracji - działania sieciujące w subregionie pilskim” - 1 932 081,00 zł.

W ramach priorytetu „Integracja społeczna i walka z ubóstwem” realizowane jest zadanie „Ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego”. WUP w Poznaniu odpowiedzialny jest za kontynuację konkursów ujętych w Planach z roku 2015 i 2016. Zajmuje się również przeprowadzeniem nowych konkursów WRPO 2014+ PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie Działanie 7.1. Aktywna integracja Poddziałanie 7.1.2. Aktywna integracja-projekty konkursowe. Alokacja konkursu na cały okres programowania to 105 000 000,00 zł. Realizacja działań w ramach Priorytetu Inwestycyjnego przyczyni się do wzrostu szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a tym samym przyczyni się do ograniczenia skali ubóstwa.

Drugie zadanie realizowane w ramach trzeciego priorytetu to „Wspieranie powstawania przedsiębiorstw społecznych i dobrych praktyk w tym obszarze”. Instytucją odpowiedzialną za

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

realizację tego zadania jest ROPS w Poznaniu. Projekt WRPO 2014+ „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim” z łączną kwotą budżetu 2 519 827,10 zł adresowany jest do PES i ich kadry zarządzającej, w tym PES reintegracyjnych: CIS, KIS, ZAZ, W TZ, OWES, pozostałych PES oraz otoczenie sektora ES w Wielkopolsce. Oczekiwanyimi rezultatami wsparcia są:

- poprawa współpracy między interesariuszami ES w regionie,
- wzrost rozpoznawalności PES jako dostawców produktów i usług,
- poprawa jakości w zakresie działań usług reintegracyjnych PES),
- stworzenie sieci współpracy włączających PES w gospodarkę,
- włączenie ES i PES w lokalne polityki publiczne i system realizacji usług społecznych.

Liczba programów i zadań prowadzonych przez SWW na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest stosunkowo duża. Zauważyć należy, że większość tych programów finansowanych jest ze środków europejskich EFS w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

2.2. Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych

Dokumentami samorządów lokalnych, które nawiązują do ekonomii społecznej są strategie rozwiązywania problemów oraz w pewnym stopniu strategie rozwoju gminy i powiatu. Dodatkowo w Gminie Kępno zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2005r. o rewitalizacji przyjęty został Lokalny Program Rewitalizacji. W obydwu samorządach corocznie przygotowywane są ponadto Programy współpracy z organizacjami samorządowymi. Są to bardzo istotne dokumenty dla organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorstw ekonomii społecznej, które startują w konkursach na realizację zadań publicznych. Celem ich jest budowanie partnerstwa pomiędzy samorządami a organizacjami pozarządowymi. Określają priorytetowe zadania publiczne oraz wysokość środków przeznaczonych do realizacji programu.

Rok	Wysokość środków przeznaczonych na realizację Programu współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi	
	Powiat	Gmina
2015	35 000,00 zł	649 000,00 zł
2016	95 000,00 zł	878 000,00 zł
2017	95 000,00 zł	755 500,00 zł
2018	95 000,00 zł	800 000,00 zł

Tabela 3 Środki przeznaczone na realizację Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w latach 2015-2018 w Powiecie Kępińskim i Gminie Kępno

Analiza środków przeznaczanych na realizację Programu na przestrzeni ostatnich lat pozwala stwierdzić jak zmienia się polityka samorządów odnośnie włączania organizacji pozarządowych w wykonywanie zadań publicznych. Zauważyć można, że poza znaczącą zmianą w 2016 roku zarówno w przypadku Powiatu jak i Miasta, kwoty te są raczej stałe. Przyjęta polityką i skala współpracy prowadzonej przez ostatnie lata zostaje na podobnym poziomie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

a) Ekonomia społeczna w powiatowych dokumentach strategicznych

W powiecie kępińskim obowiązują dwie strategie odwołujące się do ekonomii społecznej: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim 2011-2021 oraz Strategia Rozwoju Powiatu Kępińskiego na lata 2014-2020.

Strategia rozwoju Powiatu Kępińskiego to najważniejszy dokument programowy, w oparciu o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Głównym celem strategii jest stworzenie podstaw planu rozwoju powiatu kępińskiego w okresie 2014–2020.

Strategia odnosi się do ekonomii społecznej, zarówno w części diagnostycznej jak i programowej. W diagnozie pomocy społecznej wspomniane i opisane zostały wszystkie ówczesznie działające podmioty ekonomii społecznej: WTZ w Słupi pod Kępem, Spółdzielnia Socjalna „Jaśmin” i Spółdzielnia Socjalna POMOST. Dodatkowo ekonomia społeczna wspomniana została w przygotowanym planie strategicznym. Przy jej pomocy zrealizowany ma być cel jakim jest zwiększenie konkurencyjności powiatu kępińskiego. Działania Powiatu ukierunkowane mają być na wspieranie podmiotów ekonomii społecznej oraz ogólnej aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny 1 Zwiększenie konkurencyjności powiatu kępińskiego
Cel operacyjny 1 Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców powiatu - rozwój działań wpisujących się w program walki z wykluczeniem społecznym - współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i aktywności mieszkańców powiatu - wspieranie podmiotów ekonomii społecznej - wspieranie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na otwartym i chronionym rynku pracy

Tabela 4 Wybrane cele Strategii Rozwoju Powiatu Kępińskiego dotyczące ekonomii społecznej

Drugim dokumentem nawiązującym do ekonomii społecznej jest Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim na lata 2011 – 2021. Jej celem jest określenie kierunków działań jaki powinien podjąć samorząd powiatu we współpracy z samorządami gmin powiatu kępińskiego w celu poprawy sytuacji społecznej w powiecie.

Przeprowadzona w ramach diagnozy analiza stanu rehabilitacji społecznej i zawodowej wykazała, że głównym problemem powiatu w zakresie ekonomii społecznej jest zbyt mała ilość miejsc na Warsztatach Terapii Zajęciowej. Jak słusznie zauważono 40 miejsc na cały powiat jest ilością niewystarczającą. Potwierdza to również fakt, iż na uczestnictwo w WTZ oczekuje kilkanaście osób niepełnosprawnych. Kolejnym zdiagnozowanym problemem, z którym boryka się powiat kępiński jest brak Zakładów Aktywizacji Zawodowej, w którym osoby kończące Warsztaty Terapii Zajęciowej powinny mieć możliwość znalezienia pracy.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Program strategii zakłada realizację pięciu celów strategicznych, z czego trzy w pośredni sposób odnoszą się do ekonomii społecznej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że pomimo zdiagnozowanych problemów dotyczących Warsztatów Terapii Zawodowej oraz braku Zakładu Aktywności Zawodowej, żadne z działań nie zostały ukierunkowane na zmiany w tym zakresie.

Cel strategiczny 1
Zapewnienie godziwej egzystencji osobom nie będącym w stanie samodzielnie lub przy pomocy najbliższej rodziny właściwie funkcjonować w środowisku społecznym
Cel operacyjny 1.11 Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego i zawodowego; przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym oraz osób niepełnosprawnych do wejścia na rynek pracy oraz otrzymania zatrudnienia.
Cel strategiczny 2
Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych
Cel operacyjny 2.7 Finansowanie WTZ i wspieranie inicjatyw związanych z jego rozwojem
Cel strategiczny 5
Poprawa i rozszerzenie zakresu usług społecznych poprzez zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społecznych i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców powiatu
Cel operacyjny 5.1 Sukcesywne przekazywanie przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym zadań z zakresu pomocy społecznej oraz innych zadań sfery pożytku publicznego.
Cel operacyjny 5.7 Wspieranie organizacji pozarządowych w realizowaniu ważnych celów społecznych powiat gmina

Tabela 5 Wybrane cele i działania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim

Kolejnym ważnym dokumentem, niebędącym strategią czy programem, ale równie ważnym dla podmiotów ekonomii społecznej jest porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, którego partnerami są między innymi Starostwo Powiatowe w Kępnie. Głównym celem partnerstwa jest poszukiwanie możliwości wsparcia rozwoju istniejących i nowo powstających na terenie subregionu kaliskiego podmiotów ekonomii społecznej. Dokument nakreśla działania, do których zobowiązują się partnerzy. Dotyczą one diagnostyki rynku pracy, szeroko pojętego wsparcia ekonomii społecznej, wspierania osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na rynku pracy.

Partnerstwo tworzy 12 podmiotów: Starostwo Powiatowe w Kępnie, Gmina Baranów, Spółdzielnia Socjalna „Pomost”, Spółdzielnia Socjalna „Jaśmin”, Spółdzielnia Socjalna „Szansa”, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kępnie, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy w Kępnie, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Słupi p. Kępnem, Powiatowy Urząd Pracy w Kępnie, Kancelaria Audytorsko-Księgowa Irena Tomaszek, Gmina Perzów, Fundacja im. Królowej Polski Św. Jadwigi. Powstanie Porozumienia oraz ilość podmiotów, które do niego przystąpiły wskazuje na duże zainteresowanie jakim cieszy się

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

ekonomia społeczna. Świadczy to również o skuteczności instytucji wsparcia ekonomii społecznej, której udało się zaangażować tak dużą grupę członków przystępujących do Porozumienia.

b) Ekonomia społeczna w gminnych dokumentach strategicznych

Analizie zostały poddane następujące akty prawne uchwalone przez Radę Miasta Kępno:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kępno 2015-2023,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kępno na lata 2017-2026,
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Kępno na lata 2017-2023.

Ekonomii społecznej w gminnych dokumentach strategicznych nie poświęcono zbyt dużo miejsca. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kępno nie wspomina o niej w żadnym zakresie, co może być zrozumiałe, ze względu na istnienie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Jednakże i tu, nie została poświęcona jej należyta uwaga. Ekonomia społeczna pominięta została w części diagnostycznej i analizie SWOT, jedynym miejscem gdzie została wspomniana jest część programowa. Udział ekonomii społecznej, a konkretniej, jej promocja oraz wsparcie, wspomóc mają procesy integracji społecznej w gminie.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Kępno na lata 2017-2023, czyli kolejny dokument strategiczny w gminie, stanowi wieloletni program działań o charakterze gospodarczo-społecznym, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju.⁶ W ramach prac diagnostycznych na potrzeby programu rewitalizacji dokonano weryfikacji zidentyfikowanego w Strategii obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Kępno. Jednakże i tu, żadne z zaplanowanych projektów oraz przedsięwzięć nie obejmują wprost żadnych działań skierowanych na wsparcie ekonomii społecznej.

Podsumowanie

Szukanie odpowiedzi na pytanie, jaką rolę odgrywa ekonomia społeczna w strategicznej polityce szczebla powiatowego i gminnego, na podstawie obowiązujących strategii i programów jest bardzo ważne z perspektywy celu, jaki przyświeca badaniu. Po pierwsze, jeżeli poświęcono jej dużo miejsca i w sposób wyczerpujący zagadnienia te odpowiadają na bieżące potrzeby, jest to przesłanka do tego, że nie trzeba tworzyć nowego, osobnego dokumentu dotyczącego rozwoju ekonomii społecznej. Z kolei pominięcie sektora ekonomii społecznej w strategicznym zarządzaniu miastem czy powiatem, bądź też dezaktualizacja planowanych celów i działań (co w przypadku wieloletnich planów, rzadko aktualizowanych, jest normą) stanowi początek dyskusji nt. konieczności utworzenia strategii rozwoju ekonomii społecznej.

W powiecie kępińskim obowiązują dwie strategie, które odnoszą się bezpośrednio do zagadnienia ekonomii społecznej są to Strategia Rozwoju Powiatu Kępińskiego na lata 2014-2020 i Strategia

⁶ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Kępno na lata 2017-2023 s. 15.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2011-2021. Są to stosunkowo nowopowstałe dokumenty, co zapewne stanowi jeden z powodów, że ekonomia społeczna nie została w nich pominięta. Ekonomia społeczna dostrzeżona została zarówno w częściach diagnostycznych oraz programowych wspomnianych dokumentów. Nie zawsze jednak części te są ze sobą powiązane. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych pomimo zdiagnozowania bardzo długich kolejek oczekiwania na uczestnictwo w Warsztatach Terapii Zawodowej oraz braku Zakładu Aktywności Zawodowej, żadne z działań nie zostały ukierunkowane na zmiany w tym zakresie. Program zawiera ponadto bardzo szeroko sformułowany cel „wsparcie ekonomii społecznej”. Powołanie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej stanowić mogłoby rozwinięcie i sprecyzowanie konkretnych działań mających realizować ten cel. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Kępińskim poza koniecznością finansowania Warsztatów Terapii Zajęciowej oraz wspierania ich rozwoju odnośnie samej ekonomii społecznej nic nie planuje. Stawia sobie jednak za cel rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi między innymi poprzez poszerzenie zakresu zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe. Zważywszy na fakt, że niezmiennie od trzech lat, przekazywana jest na ten cel ta sama kwota, zadanie to wydaje się istotne.

Rada Urzędu Miasta uchwaliła trzy strategie i programy, w których zakresie przedmiotowym mogłyby zależeć się odniesienia do ekonomii społecznej: Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kępno, Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kępno oraz Lokalny Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Kępno. Jednakże jedynym miejscem gdzie wspomniano o ekonomii społecznej jest część programowa Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, która zakłada szeroko rozumianą promocję oraz wsparcie ekonomii społecznej.

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów należy uznać, że zarówno na terenie miasta i gminy Kępno jak i powiatu kępińskiego zachodzi potrzeba utworzenia strategii rozwoju ekonomii społecznej. Żaden z dokumentów poza bardzo ogólnym sformułowaniem celu „wsparcie ekonomii społecznej”, nie odnosi się do ekonomii społecznej, nie precyzuje również na czym polegać miałyby te działania. Ponadto zdiagnozowane problemy społeczne odnoszące się do ekonomii społecznej w powiecie nie znajdują prób ich rozwiązania w planowanych działaniach.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

III. Ekonomia społeczna na terenie powiatu kępińskiego

1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie powiatu kępińskiego

Na terenie powiatu kępińskiego funkcjonują dwie **spółdzielnie socjalne**. Pierwsza spółdzielnia socjalna „Szansa” powstała pod koniec roku 2012 i utworzona została przez osoby fizyczne. Główną działalnością Spółdzielni jest świadczenie usług opiekuńczych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Poza tym Szansa oferuje usługi sprzątające oraz opiekę nad grobami. Pracują tu osoby, które były zagrożone wykluczeniem społecznym. Druga spółdzielnia socjalna - Jaśmin jest spółdzielnią socjalną osób prawnych założona w 2014 roku. Prowadzi ona działalność gastronomiczną, oferuje usługi cateringowe oraz organizację różnorodnych imprez okolicznościowych. Spółdzielnia prowadzi stołówkę w miejscowości Słupia, w budynku, w którym mieści się między innymi Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Caritas Diecezji Kaliskiej, jednego ze współzałożycieli. Utworzenie Spółdzielni Socjalnej Jaśmin daje szansę zatrudniania między innymi osobom niepełnosprawnym, które zakończą rehabilitację w WTZ Słupia oraz osobom długotrwale pozostającym bez pracy.

Poza spółdzielniami socjalnymi na terenie powiatu kępińskiego funkcjonuje **Warsztat Terapii Zajęciowej**. Od roku 2011 prowadzony jest przez Caritas Diecezji Kaliskiej. W zajęciach uczestniczy 40 osób, w tym osoby niepełnosprawne intelektualnie lub fizycznie, z umiarkowanym albo znacznym stopniem niepełnosprawności. Warsztat jest placówką pobytu dziennego, a praca odbywa się w 8 pracowniach: krawieckiej, plastyczno – rzeźbiarskiej, technicznej, gospodarstwa domowego, komputerowo – publicystycznej, artystycznej, ogrodniczej oraz usprawniania społecznego i zawodowego.

Diagnoza, zawierająca dokładną liczbę przedsiębiorstw ekonomii społecznej nie jest możliwa ze względu na fakt, że nie wszystkie dane są ewidencjonowane. Nie jest prowadzona baza organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, niemożliwe jest również dotarcie do informacji na temat ilości spółek non-profit. Jednak ze względu na niewielki obszar badań, na podstawie zebranych informacji można stwierdzić, że poza wyżej wymienionymi, nie funkcjonuje więcej podmiotów ekonomii społecznej.

Poza samymi PES niezwykle ważną instytucją dla rozwoju ekonomii społecznej jest Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Dzięki działaniom podejmowanym przez OWES ekonomia społeczna zaczęła bardzo dynamicznie się rozwijać. Wśród działań inicjowanych i organizowanych przez OWES było między innymi zawarcie porozumienia o współpracy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej podpisane w 2014 roku przez różne podmioty znajdujące się w otoczeniu PES, jak i same podmioty. Dodatkowo wszystkie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne oraz te nowopowstające mogą liczyć na wsparcie finansowe i merytoryczne, w tym poradnictwo w zakresie usług księgowych, prawnych, marketingowych i

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

specjalistycznych, a wszystkie nowopowstałe przedsiębiorstwa, mogą korzystać z programu mentoringu.

2. Czynniki rozwoju ekonomii społecznej

Na rozwój ekonomii społecznej, w tym jego tempo oraz kierunek wpływ mają trzy grupy czynników: czynniki wewnętrzne, które bezpośrednio zależą od podmiotu, takie jak system zarządzania jednostką itp., podmioty otoczenia PES oraz sytuacja społeczno-gospodarcza. W rozdziale tym, zaprezentowane i omówione zostaną czynniki, które respondenci uznali za istotne w kształtowaniu sektora ekonomii społecznej w powiecie kępińskim i gminie Kępno. Na ich podstawie stworzone zostaną rekomendacje dotyczące samej strategii. Względem czynników wpływających pozytywnie na rozwój ekonomii społecznej sformułowane zostaną cele i działania, które wspierają je i podtrzymują. Czynniki, które według respondentów nie sprzyjają rozwojowi ekonomii społecznej, w miarę możliwości, będą wskazówką do sformułowania działań ją ograniczających lub likwidujących. Zaznaczyć należy, że część działań i celów wydawać się może poza zasięgiem możliwości finansowych, merytorycznych i organizacyjnych samego Starostwa czy Urzędu Miasta. Dlatego też proponowanym modelem strategii będzie włączenie w grono realizatorów innych podmiotów w tym, organizacji pozarządowych, podmiotów wsparcia, tak by zwiększyć możliwości podejmowanych działań.

2.1. Czynniki wewnętrzne

Powodzenie przedsiębiorstwa zależne jest w bardzo dużym stopniu od sposobu zarządzania samym przedsiębiorstwem. Nawet najlepsze wsparcie i pozytywne nastawienie otoczenia nie jest w stanie zadbać o prawidłowy rozwój przedsiębiorstwa jeżeli ono samo o to nie zadba. Przygotowanie kadry kierującej, przygotowany zespół pracowników, strategia marketingowa, dopasowanie oferty i wiele innych czynników są kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa. By można było o to zadbać niezwykle ważną kwestią są finanse, na które niejednokrotnie wskazywali respondenci. Czynnikiem negatywnie wpływającym na rozwój PES, a konkretniej na chęć podejmowania zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej jest niskie wynagrodzenie oferowane potencjalnym uczestnikom czy pracownikom.

Tu są bardzo niskie zarobki, a przez to jest rotacja pracowników. Ciężko znaleźć młode osoby chętne do pracy.

Sytuacja finansowa przedsiębiorstw społecznych, zwłaszcza na początku funkcjonowania, nie jest w stanie zapewnić wynagrodzenia, które oferować mogą podmioty dłużej istniejące o silniejszej pozycji rynkowej. Przyczynia się do to sytuacji (co oczywiście nie jest regułą), że pracę w PES podejmują osoby niewykwalifikowane, potrzebujące większych nakładów na przystosowanie ich do wykonywania pracy. To z kolei przekłada się na jakość pracy, czyniąc podmiot w oczach odbiorców mało konkurencyjnymi ze względu na jakość wykonywanej usługi.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Ze względów oszczędnościowych praktykowane jest niekiedy, przekazywanie funkcji zarządzających i kierowniczych np. członkom zarządu spółdzielni, którzy pełnią tę funkcję społecznie. Niestety wiąże się to z pewnymi ograniczeniami takimi jak brak wystarczającego czasu na pełne zaangażowanie się w zadania.

Zakładanie PES powinno być bardzo przemyślane. I pomimo dużych chęci i nastawienia społecznego, trzeba pamiętać, że to jest normalne prowadzenie biznesu. Dlatego osoba zajmująca się prowadzeniem takiego przedsiębiorstwa nie może robić tego tylko społecznie, bo łączenie pracy zawodowej i pracy w np. spółdzielni jest niemożliwe.

Kolejną kwestią, na którą zwracano uwagę jest specyfika zarządzania w PES. Zaryzykować można stwierdzeniem, że zarządzanie PES, w porównaniu z pozostałymi przedsiębiorstwami, wymaga większego przygotowania i nakładów pracy. Osoby odpowiedzialne za kierowanie podmiotem poza znajomością podstaw zarządzania i prowadzenia przedsiębiorstwa, prawa pracy, znajomością lokalnego rynku i specyfiki branży, czyli tego co powinien wiedzieć każdy przedsiębiorca, powinny znać również specyfikę sektora społecznego i związanego z nim prawa. Dlatego wskazywano na potrzebę szkoleniową z zakresu marketingu, specyfiki prawa pracy oraz wszelkich kwestii, które ułatwią proces prowadzenia PES. Najbardziej pożądaną formą szkoleń są spotkania z praktykami, którzy w porównaniu z teoretykami, są w stanie podzielić się prawdziwymi doświadczeniami z zakresu prowadzenia przedsiębiorstwa ekonomii społecznej. Wskazywano również na wizyty studyjne, jako okazję, podczas której przedsiębiorcy i pracownicy mogliby się przekonać, jak można zbudować skutecznie prosperujący biznes społeczny.

Podczas tych wizyt przekonać się mogą, że te przedsiębiorstwa stworzyli ludzie tacy sami jak oni, którzy na początku też się na tym w ogóle nie znali.

Proponowane cele i kierunki działań:

Profesjonalizacja działających na terenie powiatów podmiotów ekonomii społecznej

- Szkolenia dla kadry zarządzającej dot. m. in. marketingu i PR z praktykami
- Szkolenia ze znajomości prawa pracy, rachunkowości i księgowości
- Szkolenia dla pracowników PES z zakresu BHP, kursy zawodowe
- Wizyty studyjne

2.2. Podmioty otoczenia PES

Badania sektora ekonomii społecznej wskazują, jak ważna dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jest współpraca z otoczeniem tj. samorządem, przedsiębiorcami, innymi PES organizacjami pozarządowymi i innymi. Przeprowadzone wywiady pozwalają stwierdzić, że PES na terenie powiatu kępińskiego funkcjonują w gęstej sieci powiązań z różnorodnymi podmiotami otoczenia, a relacje te przyjmują różny charakter.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

a) Kontrahenci

Dla każdego przedsiębiorstwa, w tym też społecznego bardzo ważne jest wynegocjowanie korzystnych warunków umów z dostawcami usług i towarów, od których są zależni. Naturalnym mechanizmem rynkowym jest, że wysoka pozycja rynkowa ułatwia negocjacje korzystniejszych warunków umów. Z oczywistych względów małe, dopiero co zaczynające przedsiębiorstwa, takiej pozycji nie mają. Posiadają one jednak inny atut, jakim jest społeczny charakter prowadzonej działalności. Coraz powszechniejsza koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu, według której przedsiębiorstwa budują swoją strategię uwzględniając interes społeczny, pozwala na wykorzystanie tego atutu. Pomocne temu są między innymi działania podjęte przez ROPS i Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi związane z promocją certyfikatu „Zakup prospołeczny”. Aby ułatwić konsumentom rozpoznanie przedsiębiorstw społecznych, opracowano system oznaczania ich specjalnym znakiem promocyjnym. Opracowano i zarejestrowano znak, który intuicyjnie informuje klienta/kontrahenta o swoim przesłaniu. Koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu nie musi koniecznie dotyczyć tylko dużych korporacji i przedsiębiorstw. Odpowiednio pokierowane działania mogą również odnieść skutek w przypadku mniejszych kontrahentów. Jedną ze spółdzielni mogła liczyć na pomoc firmy rachunkowej, która bezpłatnie prowadziła rachunkowość spółdzielni do momentu poprawienia się jej sytuacji finansowej.

Kolejnym narzędziem wsparcia PS może być stosowanie przez samorządy klauzul społecznych/zamówień społecznie odpowiedzialnych. W lipcu 2016 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy Prawa zamówień publicznych, tym samym czyniąc ją jeszcze bardziej skutecznym narzędziem społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Zgodnie z wypracowaną definicją Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne odnoszą się do etapów zamówień publicznych, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów: promocję godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych), wsparcie ekonomii społecznej oraz Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a także promocję równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”. Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień przyczynia się do zwiększania efektywności wydatkowania środków publicznych poprzez osiągnięcie celów społecznych. Umożliwiają wyrównywanie szans w dostępie do zamówień publicznych podmiotom i osobom pozostającym w gorszej sytuacji na rynku pracy, nie naruszając przy tym zasad traktatowych UE. Jak wynika z relacji respondentów, zamówienia takie wciąż są stosowane w niewielkim zakresie.

Proponowane cele i kierunki działań:

- Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień/klauzul społecznych
- Upowszechnianie wiedzy na temat ekonomii społecznej wśród pracowników samorządu
- Kształtowanie postaw świadomego konsumenta wśród mieszkańców
- Upowszechnianie koncepcji społecznie odpowiedzialnego biznesu
- Promocja certyfikatu „Zakup prospołeczny”

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- Promocja w lokalnej prasie i radio ekonomii społecznej i jej roli jaką pełni dla środowiska osób niepełnosprawnych

b) Partnerstwo

Rozwój ekonomii społecznej wymaga zaangażowania wielu partnerów. Za jej rozwój nie powinny być odpowiedzialne jedynie ośrodki wsparcia do tego powołane ani też samorządy lokalne, nie są one bowiem w stanie samodzielnie planować i wdrażać programów, które ze swej natury są bardzo złożone. Do ich realizacji potrzebna jest wielostronna kooperacja, łączenie wiedzy oraz doświadczeń znajdujących się w różnych grupach społecznych i instytucjach. Dlatego tak ważne jest zawieranie partnerstw lokalnych. Obowiązujące na terenie powiatu porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej jest platformą do dalszego tworzenia i działania na rzecz trzeciego sektora. Głównym celem partnerstwa jest poszukiwanie możliwości wsparcia rozwoju istniejących i nowo powstających na terenie subregionu kaliskiego podmiotów ekonomii społecznej.

Poza międzysektorowymi partnerstwami, bardzo ważne są partnerstwa ukierunkowane na konkretne działanie, projekt czy cel. Jak wynika z przeprowadzonych rozmów, pewną barierę stanowi słabo rozwinięta baza organizacji pozarządowych.

Na terenie powiatu kępińskiego z pewnością brakuje prężnie działających organizacji pozarządowych.

Bo ogólnie jest ich bardzo wiele, ale mam na myśli takie, które rzeczywiście działają. Tutaj widać potrzebę wsparcia tych organizacji albo ludzi, którzy mają zamiar tutaj działać.

Podmioty ekonomii społecznej znajdującej się na terenie gminy Kępno w naturalny sposób pozostają w stałych relacjach z pozostałymi podmiotami trzeciego sektora. Nawiązywanie partnerstw, porozumień, ale przede wszystkim wszelkiego rodzaju innych mniej formalnych form wzajemnego kontaktu, jest bardzo ważne dla odnajdywania się w szerszej rynkowej rzeczywistości. Dotyczy to zwłaszcza przedsiębiorstw nowych czy pod różnymi względami mniej konkurencyjnych. Możliwości, jakie stają przed zrzeszonymi podmiotami są o wiele szersze. W roli partnera występować mogą inne PES, organizacje pozarządowe, JTS, PUP, PCPR, MOPS i inni. Ponadto, na co zwrócono uwagę w trakcie badań, organizacje pozarządowe mają o wiele szerszy zakres możliwości i pozyskiwania środków.

My, jako instytucja jesteśmy ograniczani, ale organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać dodatkowe środki i mogą razem z nami współpracować na zasadach partnerstwa.

Proponowane cele i kierunki działań:

- Wspieranie działań sieciujących PES i NGO
- Wspieranie powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych
- Upowszechnianie wiedzy na temat korzyści wynikających z projektów partnerskich

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- Pomoc w pisaniu wniosków unijnych
- Realizacja projektów partnerskich
- Inicjowanie działań w ramach istniejącego porozumienia na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

c) Instytucje wsparcia

Niezwykle istotnymi podmiotami dla PES są wszelkie instytucje świadczące pomoc i wsparcie w rozwoju i funkcjonowaniu podmiotu. Instytucjami, które mogłyby pełnić taką rolę są między innymi Urząd Miasta i Starostwo Powiatowe. Zobowiązują się do tego w swoich programach współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz strategiami. Jednak jak wynika z wywiadów deklarowane wsparcie ma niewielkie przełożenie na rzeczywistość. Nie są stosowane żadne bieżące formy wspierania podmiotów ekonomii społecznych poza obowiązkowym finansowaniem WTZ. Sytuacja podobnie wygląda w Urzędzie Miasta, gdzie nie jest oferowana żadna dodatkowa forma wsparcia PES. Powstanie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej stanowić mogłoby idealny początek do zmian w tym zakresie. Proponowaną formą działania, mającą na względzie zwiększenie zainteresowania władz ekonomią społeczną, są wizyty studyjne w przedsiębiorstwach ekonomii społecznej. Spojrzenie na takie przedsiębiorstwo „od kuchni” najlepiej ukaże pozytywną rolę, jaką pełni na lokalnym rynku, ale i problemy z jakimi musi się zmagać.

Ogólnie, powoli zmienia się nastawienie do spółdzielni socjalnych i ekonomii społecznej samorządu. Powoli władze zauważają ich ważną rolę, jaką pełnią w lokalnej polityce społecznej.

O ile sam Urząd Miasta i Starostwo Powiatowe nie podejmują form współpracy z funkcjonującymi przedsiębiorstwami z terenu powiatu, czynią to odpowiednio Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kępnie, oferując wsparcie lokalnej spółdzielni socjalnej poprzez umieszczanie jej w składanych projektach i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kępnie, które czynnie pomaga organizacjom pozarządowym czy grupom inicjatywnym w pisaniu projektów.

Formą wsparcia rozwoju sektora ekonomii społecznej jaką zaoferować mogą samorządy jest współtworzenie podmiotów, związane jest to jednak z pewnym ryzykiem.

Udział JTS w tworzeniu SS, nie zawsze jest dobrą drogą. W to zawsze uwikłana jest polityka, przy zmianie władzy dochodzić potem może do sytuacji, że dotychczasowe działania są niszczone i zaniebdywane. Nie ma gwarancji że przy zmianie władzy dalej będzie wsparcie.

Bardzo ważnym podmiotem otoczenia PES jest OWES prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Wsparcie, które oferuje OWES ma zarówno wymiar finansowy, jak i pozafinansowy. PES mogą liczyć na: dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy, udzielane wsparcie pomostowe na pokrycie obowiązkowych kosztów bieżącej działalności przedsiębiorstwa oraz stypendia stażowe. Poza doraźnym wsparciem finansowym, OWES oferuje szereg innych form wsparcia PES, które

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

odciążają finansowo przedsiębiorstwa tj.: usługi prawne, księgowo, marketingowe i specjalistyczne. Na istotny wkład OWES w budowę sektora ekonomii społecznej w gminie zwraca uwagę jeden z respondentów:

Jeśli chodzi o organizacje, to tutaj fajnie rozpoczęła się przygoda z Fundacją im. Królowej Polski Św. Jadwigi, którzy bardzo pomogli tworząc SS dla osób, które kończą WTZ. My tutaj nie mamy ani ZAZ ani ŚDS, więc takie miejsce jest bardzo ważne.

Poza działaniami inkubacyjnymi mającymi na celu wspieranie powstawania nowych i istniejących PES, OWES podejmuje liczne działania animacyjne, rozwijające społeczność lokalną, wspierające partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej czy sieciujące PES. Ponadto OWES oferuje wsparcie placówek integracji społecznej.

Rekomendacje:

- Wizyty studyjne dla samorządowców
- Kontynuacja wsparcia oferowanego przez OWES

2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza

Na kondycje sektora ekonomii społecznej wpływ ma również bieżąca sytuacja gospodarcza, w tym przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy. Niskie bezrobocie z oczywistych względów jest zadowalające i dobrze wpływa na ogólną ocenę sytuacji gospodarki. Niekoniecznie jednak cieszą one przedsiębiorców, bez względu na to czy mowa o zwykłych przedsiębiorstwach czy społecznych. Niskie bezrobocie wpływa na niską podaż pracy i zwiększone oczekiwania finansowe (częstokroć nieadekwatne do posiadanych umiejętności i kwalifikacji). Na niską podaż pracy wpływ ma również system pomocy społecznej. Realizacja dużej ilości programów pomocowych w formie wsparcia finansowego, nie sprzyja postawom aktywnego poszukiwania pracy. Jednakże respondenci zapytani o istotność tego czynnika nie przypisali mu aż tak dużej roli. Wskazywano wręcz, że niskie bezrobocie, jakie osiąga powiat kępiński nie powoduje problemów w rekrutacji pracowników.

Pomimo bardzo niskiego bezrobocia w powiecie kępińskim, spółdzielnie socjalne nie mają większych problemów ze znalezieniem pracowników. Na rynku jest cały czas bardzo dużo osób niepełnosprawnych gotowych do podjęcia pracy.

Na problem ten nie wskazywali również przedstawiciele przedsiębiorstw, z którymi przeprowadzono rozmowy. Nie wiadomo jednak, czy w momencie kiedy powstawałoby nowe przedsiębiorstwo społeczne z zamiarem reintegracji osób zagrożonych/wykluczonych z innego powodu niż niepełnosprawność, nie miałyby problemów ze zbudowaniem zespołu.

Rekomendacje:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- Przeprowadzenie diagnozy lokalnego rynku pracy przed ewentualnym utworzeniem nowego przedsiębiorstwa.

Podsumowanie

Stan ekonomii społecznej oceniony może być dwoma kryteriami: ilościowymi i jakościowymi. Na terenie powiatu kępińskiego funkcjonują dwie spółdzielnie socjalne i jeden Warsztat Terapii Zajęciowej. Nie funkcjonują żadne inne podmioty reintegracyjne ani też przedsiębiorstwa społeczna. Chcąc odnieść te dane do sytuacji panującej na rynku pracy, gdzie stopa bezrobocia wynosi 2,1%⁷ i była jedną z najniższych w województwie, nie powinno to dziwić. Niemniej jednak wywiady dostarczyły informacji, że w środowisku osób niepełnosprawnych istnieje znaczące zapotrzebowanie na pracę.

Czynniki rozwoju ekonomii społecznej w lokalnym środowisku, pogrupowane zostały na trzy kategorie: podmioty otoczenia PES, sytuacja społeczno-gospodarcza oraz sposób zarządzania samymi podmiotami ekonomii społecznej. Badania wykazały jak ważne dla PES jest ich otoczenie. Gęsta sieć kontaktów z organizacjami pozarządowymi, profesjonalizacja relacji z lokalnym biznesem i dobre kontakty z lokalnymi samorządami są bardzo ważne dla sukcesu PES. Cele i działania, które powinny się znaleźć w strategii odnoszące się do otoczenia PES dotyczyć powinny przede wszystkim działań sieciujących, upowszechniających informację na temat ekonomii społecznej i oferty PES w lokalnym środowisku przedsiębiorców, samorządowców, ale i zwykłych mieszkańców. Szczególna uwaga powinna być na poszerzenie współpracy pomiędzy samorządami a PES, na której brak zwracają uwagę PES.

Na rozwój sektora ekonomii społecznej wpływ mają same podmioty go tworzące. Główne problemy, z którymi zmagają się PES, dotyczą braku środków na odpowiednie zarządzanie przedsiębiorstwem i możliwość oferowania godnego wynagrodzenia, zarówno dla kadry zarządzającej i pozostałych pracowników. Proponowanymi kierunkami działań, które przyjąć można byłoby w strategii w celu ograniczenia wspomnianych barier jest wspieranie PES w działaniach reintegracji społecznej i podtrzymywania reintegracji zawodowej swoich pracowników. Pożądaną formą działania byłoby również wspieranie uczestnictwa kadry zarządzającej w szkoleniach dotyczących zarządzania przedsiębiorstwem, marketingu, znajomości prawa np. poprzez organizację takich szkoleń, czy współfinansowanie ich z innymi instytucjami wspierającymi. Pożądaną formą promocji i nauki przedsiębiorczości społecznej są wizyty studyjne dla osób zarządzających PES.

Na kondycje sektora ekonomii społecznej wpływ ma również bieżąca sytuacja gospodarcza, w tym przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy. W opinii respondentów pomimo bardzo niskiego bezrobocia, wciąż istnieje potrzeba rozwoju sektora ekonomii społecznej w powiecie kępińskim.

⁷ Dane na miesiąc luty 2018 roku z www.wuppozn.praca.gov.pl

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej

Niewątpliwie dla wszystkich osób rozwój ekonomii społecznej jest zjawiskiem pożądanym. Zależy na tym, zarówno przedstawicielom sektora ekonomii społecznej, jak przedstawicielom jednostek organizacyjnych Starostwa Powiatowego i Miasta. Dla jednych jest to przede wszystkim miejsce pracy, własne i swoich pracowników, dla innych, podmioty ekonomii społecznej są narzędziem za pomocą, którego realizowana jest polityka społeczna miasta i powiatu. Przeprowadzone badania, poza rozpoznaniem potrzeby utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej, miały na celu nadanie wspólnego mianownika pojawiającym się oczekiwaniom wobec tego dokumentu i ogólnego kierunku rozwoju ekonomii społecznej.

1. Spodziewane rezultaty

Przedstawiciele przedsiębiorstw społecznych oraz ich otoczenie liczą na to, że wraz z pojawieniem się strategii wszelkie działania reintegracyjne, których realizacji podjęły się lokalne PES, zostaną bardziej docenione i w większy sposób wsparte przez lokalne samorządy.

Prowadzenie takiego przedsiębiorstwa, to jest w pewien sposób odciążanie gminy i powiatu z ich zadań. Gdyby nie pracowali, pobieraliby zasiłki z gminy itd. I kiedy przedsiębiorstwo ma kłopoty, to można byłoby im pomóc w większym stopniu.

Rezultaty utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej
Większa widoczność lokalnych PS
Pewniejsza i bardziej stała polityka ekonomii społecznej niezależna od upływu czasu (i związanej z nim kadencyjności władz)
Promocja idei i działań ekonomii społecznej (budowanie pozytywnych postaw konsumenckich wobec towarów i usług proponowanych przez PES i PS)
Umocnienie sieci kontaktów pomiędzy PES

Tabela 6 Oczekiwane rezultaty po utworzeniu Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Utworzenie takiego dokumentu, według oceny respondentów **zwiększy widoczność lokalnie działających przedsiębiorstw społecznych**. Władze miasta czy powiatu oraz wszystkie zaangażowane osoby w tworzenie dokumentu poznają przy tej okazji specyfikę tego sektora i będą mieli okazję się do niego przekonać.

Następny spodziewany rezultat, to **pewna i stała polityka ekonomii społecznej**. Jest to naturalna konsekwencja posiadania jakiegokolwiek planu, programu czy strategii. Strategia, ze względu na fakt, że określana jest na 10-15 lat, wyróżnia się tym w szczególności. Idea przedsiębiorczości społecznej nie jest popularna wśród wszystkich lokalnych samorządowców, dlatego w perspektywie zmian władz samorządowych, niezmiennosc kierunków działań w ekonomii społecznej jest bardzo istotna. Oczywiście, jak wszystkie wieloletnie plany, Strategia ta może podlegać aktualizacjom.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Każdy podpisany dokument będzie jakimś gwarantem, tego że władza się do czegoś zobowiązuje.

Kolejną korzyścią wynikającą z faktu posiadania Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej byłyby **promocja idei przedsiębiorczości społecznej** i działań z nią związanych. Zaistnienie dokumentu dotyczącego bezpośrednio ekonomii społecznej w formie Uchwały Rady Powiatu czy Rady Miasta nadawałoby swoistą rangę temu przedsięwzięciu, a wszelkie prace związane z jej przygotowaniem, samoistnie promowałyby ideę ekonomii społecznej. Skutkowałoby to wzrostem świadomości społecznej, która przejawiałaby się w prospołecznych postawach konsumenckich.

Korzyścią wspólnie prowadzonych prac nad tworzeniem Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej, byłoby **umocnienie sieci kontaktów pomiędzy PES biorącymi udział w pracach**. Efekt, ten potraktować można znacznie szerzej. Wraz z włączaniem nowych podmiotów do pracy, proces sieciowania obejmie inne podmioty otoczenia PES.

2. Forma i realizacja Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Wyobrażenia respondentów na temat tego, jak wyglądać będzie Strategia, czy czego będzie dotyczyć, różnią się. Są one odmienne ze względu na różny związek respondenta z sektorem ekonomii społecznej, a tym samym, posiadane oczekiwania. Wpływ ma również doświadczenie i posiadana wiedza na temat tego, jak takie dokumenty powstają oraz jak w rzeczywistości funkcjonują.

Warto odnotować, że sugestie odnoszące się do formy i realizacji Strategii wyrażali głównie przedstawiciele JST. Doświadczenie nabyte w pracy pozwala zauważyć im, jak ważna jest odpowiednia budowa dokumentu, by spełniała ona swoją funkcję. Osoby pracujące w podmiotach, w których obowiązują różnorodne strategie zdają sobie sprawę z ich użyteczności oraz tego jak w praktyce wygląda ich realizacja. Dlatego też, wszystkie te sugestie przyjmują formę uwag mających na celu dbałość o przyszłą użyteczność i funkcjonalność Strategii.

Formalne i organizacyjne oczekiwania względem Strategii
Struktura dokumentu przypominająca inne lokalnie obowiązujące strategie
Utworzenie powiatowej strategii
Spójność z pozostałymi obowiązującymi dokumentami strategicznymi
Zaangażowanie szerokiego grona podmiotów w proces tworzenia Strategii
Coroczny monitoring i aktualizacja Strategii
Wybranie koordynatora spoza lokalnego środowiska
Rozpoczęcie prac po wyborach samorządowych

Tabela 7. Formalne i organizacyjne oczekiwania względem Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej

Zwrócono uwagę by powstający dokument **strukturą i budową przypominał inne obowiązujące lokalnie strategie**.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Dobrze, żeby ta strategia nie odbiegała jakoś od innych tu obowiązujących. Jest już doświadczenie w realizacji strategii i to podobieństwo może pomóc.

Kolejna uwaga odnosiła się do **zakresu przestrzennego**, jaki strategia ma obejmować. Pojawiła się opinia, że utworzenie strategii powiatowej będzie bardziej zasadne niż ograniczenie jej tylko do gminy Kępno:

Myślę, że bardziej sprawdzi się utworzenie powiatowej strategii, a nie miejskiej. W powiecie funkcjonuje więcej instytucji i podmiotów, które mogłyby się w to włączyć, szkoda byłoby je pominąć.

Ważną sugestią jest konieczność **spójności planowanej Strategii** z obowiązującymi już strategiami i programami. Tworząc dokument na szczeblu powiatu, pod uwagę należy wziąć wszystkie programy, plany i strategie uchwalone przez Radę Powiatu. Zachowana powinna być również spójność z wszystkimi dokumentami wspomnianymi i omówionymi w rozdziale „Ekonomia społeczna a prawo, strategie i programy obowiązujące w Polsce”.

Wśród uwag odnośnie zespołu mającego zająć się przygotowaniem Strategii, pojawiła się sugestia, by tworzyło go **jak najwięcej osób reprezentujących różne środowiska**. Zaproszeni do współpracy powinni być wszystkie PES, organizacje pozarządowe, których cele statutowe nawiązują do ekonomii społecznej oraz są zainteresowane tego typu przedsięwzięciem. Ponadto do prac powinny być zaproszone gminy powiatu.

Powinny wszystkie instytucje powiatowe i gminne, które mają w swoim zakresie pomoc społeczną, wziąć udział w budowaniu tej strategii, ale wiadomo, że to mrzonki. Natomiast należałoby spróbować.

Bardzo ważne dla prawidłowej realizacji strategii jest jej **coroczny monitoring oraz aktualizacja**. Tylko regularnie odnawiana i aktualizowana strategia ma szansę na to, by można było podążać wytyczonymi w niej kierunkami. Regularny monitoring i aktualizacja pozwalają również na sformułowanie celów w formie szczegółowych zadań, do których łatwiej jest się odnieść. Natomiast w razie zmiany warunków społecznych czy finansowych zawsze można je przeformułować. Dlatego bardzo ważne będzie powołanie zespołu ds. monitoringu. W praktyce, osoby te odpowiedzialne są nie tylko za monitoring realizacji strategii, ale również za ewaluację projektu. Ze względu na długi okres czasu jakiego dotyczy strategia zaleca się przeprowadzenie ewaluacji *on-going* i ewaluacji *ex-post*. Pierwszy rodzaj ewaluacji pozwoli na ewentualną korektę zaplanowanych działań i celów, które ujęte zostałyby w aktualizacji. Ewaluacja *ex-post* wykonana zostanie po wdrożeniu strategii i pozwoli na całościowe ocenienie efektów jej działań.

W trakcie badań zwrócono również uwagę na to, by **osoba zaangażowana w koordynację** i prowadzenie wszelkich działań budujących strategię posiadała szeroką wiedzę z zakresu ekonomii społecznej oraz by nie należała do lokalnej społeczności. Wskazywano, że posiadać będzie ona

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

szerszą perspektywę, nie będzie posługiwać się schematami, a co najważniejsze nie jest zaangażowana politycznie w żadną ze stron w lokalnej polityce.

Dobrze żeby taka strategię koordynowała jedna osoba. Najlepiej znająca temat ekonomii społecznej i lepiej żeby to była osoba z zewnątrz, wtedy ma inne spojrzenia, jest obiektywna i jest inaczej postrzegana przez osoby stąd.

Ostatnia uwaga formalna odnosiła się do **czasu, w którym powinny zostać podjęte działania skierowane na tworzenie strategii**. Ze względu na nadchodzące wybory samorządowe zasugerowano, by rozmowy w tym kierunku podjąć po ich zakończeniu.

Myślę, że temat tworzenia takiej strategii powinien być podjęty dopiero po wyborach.

Podsumowanie

Większość respondentów biorących udział w badaniu wiąże duże nadzieje z tym, że strategia przyniesie wymierne korzyści dla ekonomii społecznej oraz dla lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Wskazywano przede wszystkim na możliwość jej uniezależnienia od polityki lokalnej i niepewności związanej ze zmianami władz. Kolejne oczekiwanie, jakie wiąże się z samym faktem powstawania takiej strategii dotyczy promocji samej ekonomii społecznej. Prace związane z przygotowaniem strategii, zapraszanie szerokie grono osób do jej tworzenia, organizacja konsultacji społecznych spowoduje, że przedsiębiorstwa społeczne staną się przedmiotem rozmów i zainteresowania. Korzyścią wynikającą z wspólnie prowadzonych prac będzie również umocnienie współpracy pomiędzy PES oraz władzami samorządowymi, instytucjami pomocowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Forma i organizacja prac związanych z tworzeniem Strategii podejmowane były głównie przez osoby z otoczenia PES. Te osoby mają największe doświadczenie w pracy ze strategiami, wiedzą, jak wygląda na co dzień ich realizacja. Przede wszystkim zwrócono uwagę, by struktura strategii przypominała inne obowiązujące strategie, co ułatwi jej realizację. W trakcie budowania planu strategicznego, powinno się powoływać na Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych czy Strategię Rozwoju Powiatu. Zachowanie spójności z pozostałymi dokumentami jest warunkiem jej prawidłowości i poprawności. Dla zachowania najlepszego porządku i jakości pracy Zespołu uznano również, że koordynator Zespołu powinien być osoba niezwiązaną ze środowiskiem lokalnym i posiadająca wiedzę na temat ekonomii społecznej.

Przedmiotem badania było również zdiagnozowanie zakresu przestrzennego i czasowego, którego powinno dotyczyć powstawania strategii. Respondenci wskazali, że bardziej zasadne będzie utworzenie strategii na terenie powiatu aniżeli samej gminy. Zaangażowanych może być wówczas więcej podmiotów, które działają w ekonomii społecznej i jej otoczeniu. Ze względu na fakt, że tworzenie dwóch strategii na terenie powiatu, jednej powiatowej drugiej gminnej, mogłaby

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI

OWES

wprowadzać niepotrzebne zamieszanie, gdyż składy Zespołów częściowo pokrywałyby się podobnie jak wyznaczane cele i działania, proponuje się podjęcie prac jedynie nad Powiatową Strategią Rozwoju Ekonomii Społecznej. Proponowany najlepszy czas na rozpoczęcie prac związanych z tworzeniem strategii to koniec roku 2018, czyli po wyborach samorządowych.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Rekomendacje

Badania pozwalają wysunąć szereg wniosków i rekomendacji dotyczących powstania Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu kępińskiego.

- Przeprowadzona analiza dokumentów na szczeblu krajowym i regionalnym pozwala stwierdzić, że ekonomia społeczna w ostatnich latach zyskuje coraz większą uwagę. W roku 2013 i 2014 powstały dwa bardzo ważne dla rozwoju ekonomii społecznej dokumenty: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim. Planowana Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej powinna realizować wytyczone w nich kierunki rozwoju ekonomii społecznej i pozostawać z nimi w pełnej spójności.
- Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentów na szczeblu lokalnym uznać można, że zarówno na terenie miasta i gminy Kępno jak i powiatu kępińskiego zachodzi potrzeba utworzenia strategii rozwoju ekonomii społecznej. Żaden z dokumentów poza bardzo ogólnym sformułowaniem celu „wspieranie ekonomii społecznej”, nie odnosi się do ekonomii społecznej, nie precyzuje również na czym polegać miałyby te działania.
- Przeprowadzone wywiady z przedstawicielami środowiska lokalnego pomogły ustalić, że bardziej zasadne będzie utworzenie strategii obejmującej cały powiat, a nie tylko gminę i miasto Kępno. Pozwoli to włączyć większą ilość podmiotów zainteresowanych w pracę zespołu. Ponadto szersza terytorialnie strategia nie ogranicza przestrzennie możliwości ewentualnego powstawania przyszłych podmiotów ekonomii społecznej.
- Platformą działań prowadzących do utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej jest Porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej zawartego w powiecie kępińskim w 2014 roku.
- Powstała strategia powinna pozostawać w spójności z wszystkimi krajowymi, regionalnymi dokumentami dotyczącymi ekonomii społecznej oraz obowiązującym dokumentami strategicznymi Starostwa Powiatowego, w szczególności ze Strategią Rozwoju Powiatu Kępińskiego 2014-2020 oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych 2011-2021, które to odnoszą się do ekonomii społecznej.
- Ekonomia społeczna w Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej powinna zostać ujęta w sposób przedmiotowy i podmiotowy. Po pierwsze, cele strategii powinny swymi działaniami wspierać sektor ekonomii społecznej, starając się zapewnić odpowiednie warunki rozwoju, po drugie, wykorzystywać potencjał ekonomii społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie powiatu.
- Na terenie powiatu kępińskiego funkcjonują dwie spółdzielnie socjalne, które korzystały ze wsparcia oferowanego przez OWES subregion kaliski, prowadzonego przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Podmioty te są zróżnicowane pod względem formy prawnej oraz profilu prowadzonej działalności. Na terenie powiatu funkcjonuje również jeden Warsztat

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Terapii Zajęciowej. Zarówno ich ilość, jak informacje pozyskane w trakcie badań wskazują, że celem strategicznym, który mógłby być poddany dyskusji może być utworzenie nowego PES.

- Rekomenduje się rozpoczęcie prac nad tworzeniem Strategii z uwzględnieniem wszystkich sugestii odnoszących się do organizacji pracy związanej z tworzeniem dokumentu, które pojawiły się w trakcie badania.
- Zaleca się, by w trakcie formułowania planu strategicznego pod dyskusję poddane zostały wszystkie propozycje celów strategicznych i działań, będących efektem przeprowadzonych badań.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

